

Silmän verkkokalvon valtimotukos

Lääkärikirja Duodecim

22.12.2021

Silmätautien erikoislääkäri Matti Seppänen

- Yleisyys
- Syyt
- Riskitekijät
- Oireet ja löydökset
- Taudin toteaminen
- Erotusdiagnostiikka
- Hoito
- Seuranta
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Äkillinen, kivuton näön menetys voi olla aiheutunut silmän verkkokalvon keskusvaltimon tai sen haaran tukkeutumisesta.
- Jos oireet viittaavat valtimotukokseen, on tärkeää hakeutua lääkärin tutkimuksiin päivystyksellisesti.
- Verkkokalvon valtimotukoksen taustalla on usein jokin sydän- tai verisuonisairaus.

Yleisyys

Silmän verkkokalvon keskusvaltimotukoksen ilmaantuvuus on 8,5 tapausta jokaista miljoonaa asukasta kohti.

Syyt

Tukoksen syynä on usein kaulavaltimoiden alueella esiintyvä tukos tai sydänperäiseen sairauteen liittyvä tukos. Muualta verenkierrosta liikkeelle lähtevä hyytymä voi edetä verkkokalvon verisuoniin.

Riskitekijät

Sydän- ja verisuonisairaudet, valtimoiden alueen tulehdus ja temporaaliarteriitti (ohimovaltimotulehdus) voivat altistaa valtimotukokselle.

Oireet ja löydökset

Silmän verkkokalvon tukoksen oireena on äkillinen näönmenetys toisesta silmästä. Näkökyky voi alentua niin paljon, että potilas pystyy korkeintaan erottamaan ojennetut sormet mutta ei näe sen tarkemmin.

Mustuainen on osittain laajentunut verkkokalvon valtimotukoksen yhteydessä. Mustuainen reagoi huonosti valolle.

Lääkärin tutkimuksissa silmänpohjaa tarkasteltaessa silmänpohja on muuttunut normaalia vaaleammaksi.

Taudin toteaminen

Verkkokalvon tukos todetaan lääkärin tekemässä tutkimuksessa.

Ensihoitoyksikössä tutkitaan näöntarkkuus ja silmänpaine. Silmänpohja tutkitaan laajennetun mustuaisen läpi.

Tukoksen toteamisen jälkeen on tärkeää aloittaa taudin syiden selvittelyt mahdollisimman pian. Lisätutkimuksina otetaan laboratoriokokeita taustan selvittämiseksi. Tarvittaessa tehdään veren hyytymistekijätutkimukset. Lisäksi tutkitaan sydänfilmi ja verenpaine ja tehdään kaulavaltimoiden kaikututkimus. Lisätutkimuksina harkitaan keuhkojen alueen röntgenkuvausta sekä aivojen tietokonekerroskuvausta tai magneettikuvausta.

Erotusdiagnostiikka

Verkkokalvon iskuvamma voi oireiltaan muistuttaa verisuonitukosta, samoin kuin metanolimyrkytys.

Hoito

Ensiapuna saatetaan käyttää 250 mg asetyyilisalisyylihappoa ("aspiriinia"), jos tälle ei ole vasta-aiheita.

Ensiapuna annettavan hoidon tavoitteena on saada silmänpohjan tutkimuksessa nähty tukkeuma liikkumaan eteenpäin ja siirtymään pienempään suonihaaraan.

Hoitona voidaan käyttää silmämunan painelua ensihoitoyksikössä.

Jos valtimotukoksen ilmaantumisesta on kulunut alle neljä tuntia, harkitaan ns. etukammionpistoa silmälääkärin suorittamana.

Seuranta

Silmän keskusvaltimon tukos johtaa usein pysyvään näön alenemiseen. Lisäksi verkkokalvolle ja värikalvolle voi kasvaa uudisverisuonia. Näiden muutosten toteamiseksi on silmälääkärin kontrolli usein kuukauden kuluttua tukoksen ilmenemisestä.